

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Укладач: Ю. С. Баланюк

*Методичні рекомендації до семінарських занять
для студентів V-VI курсів спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 71/72.01(72.012)
Б 201

*Видано за ухвалою Вченої ради факультету архітектури,
будівництва і декоративно-прикладного мистецтва
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
Протокол № 8 від 18 березня 2025 р.*

Б 201 Укладач: Баланюк Ю. С.

Актуальні питання організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні: метод. рек. до семінарських занять / укл.: Ю. С. Баланюк. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 25 с.

Зміст видання відповідає освітньо-професійній програмі підготовки бакалаврів за спеціальністю «Архітектура та містобудування» та програмі дисципліни «Актуальні питання організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні».

Методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Актуальні питання організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні» призначені для допомоги студентам опанувати навчальну дисципліну, забезпечити глибокий і всебічний аналіз основних питань курсу, навчити студентів елементам творчого застосування отриманих знань на практиці. Курс «Актуальні питання організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні» призначений для теоретичної підготовки фахівців у галузі архітектури та будівництва, даючи майбутньому магістру глибоке розуміння сучасних викликів, принципів і механізмів організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні. Студенти ознайомляться з ключовими міжнародними документами, ініціативами та пріоритетами ЮНЕСКО, що визначають стратегії розвитку архітектури та міст у XXI столітті. Сформульовані навчальні цілі змістових модулів допоможуть студентам у підготовці до семінарських занять.

УДК 71/72.01(72.012)

© Чернівецький національний
університет
імені Юрія Федьковича, 2025

ВСТУП

Мета дисципліни «Актуальні питання організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні» – сформувати у студентів глибоке розуміння сучасних викликів, принципів і механізмів організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні. Курс спрямований на вивчення міжнародних правових норм, стандартів та стратегій управління культурною спадщиною, а також аналіз ефективних практик її збереження, адаптації та ревіталізації в умовах глобалізації, урбанізації та кліматичних змін.

Завдання дисципліни:

- Ознайомлення з міжнародними стандартами охорони спадщини – вивчення основних міжнародних конвенцій, хартій та декларацій у сфері збереження матеріальної культурної спадщини (ЮНЕСКО, ICOMOS, ICCROM тощо).
- Аналіз правових та адміністративних механізмів – розгляд міжнародних і національних підходів до регулювання та управління культурною спадщиною.
- Вивчення сучасних викликів у збереженні спадщини – аналіз впливу урбанізації, туризму, кліматичних змін та конфліктів на культурні пам'ятки.
- Оцінка успішних та невдалих практик охорони спадщини – дослідження кейсів відновлення зруйнованих об'єктів у різних країнах.
- Розгляд новітніх технологій у збереженні спадщини – вивчення ролі цифрових архівів, 3D-моделювання, штучного інтелекту та «зелених» технологій у реставрації.
- Формування навичок застосування міжнародних інструментів охорони спадщини – розробка пропозицій щодо адаптації міжнародних підходів до конкретних об'єктів в Україні та світі.
- Залучення громад та партнерств у сфері охорони спадщини – дослідження механізмів партисипації, державного та приватного фінансування, а також ролі місцевих спільнот у збереженні культурної спадщини.

Результати навчання

Навчальна дисципліна «Актуальні питання організації охорони та збереження матеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні» спрямована на забезпечення засвоєння таких **загальних і спеціальних компетентностей**:

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК02. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК07. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК01. Усвідомлення соціально-економічних і культурних аспектів архітектури та містобудування.

СК03. Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн.

СК05. Здатність до аналізу і оцінювання природнокліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціальнодемографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проектування.

СК06. Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні.

СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

СК08. Усвідомлення теоретико-методологічних основ

архітектурного проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

СК16. Усвідомлення загальних теоретичних, методичних і творчих засад архітектурного проектування.

У результаті засвоєння змісту навчальної дисципліни студент має набути таких *програмних результатів навчання*:

ПР02. Знати основні засади та принципи архітектурно-містобудівної діяльності.

ПР04. Оцінювати фактори і вимоги, що визначають передумови архітектурно-містобудівного проектування.

ПР05. Застосовувати основні теорії проектування, реконструкції та реставрації архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів, сучасні методи і технології, міжнародний і вітчизняний досвід для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування.

ПР06. Збирати, аналізувати й оцінювати інформацію з різних джерел, необхідну для прийняття обґрунтованих проектних архітектурно-містобудівних рішень.

ПР09. Розробляти проекти, здійснювати передпроектний аналіз у процесі архітектурно-містобудівного проектування з урахуванням цілей, ресурсних обмежень, соціальних, етичних та законодавчих аспектів.

ПР12. Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування та розвитку архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.

ПР16. Розуміти соціально-економічні, екологічні, етичні й естетичні наслідки пропонованих рішень у сфері містобудування та архітектури.

ПР19. Організовувати презентації та обговорення проектів архітектурно-містобудівного і ландшафтного середовища.

Семінарські заняття відіграють значну роль, оскільки стимулюють регулярне вивчення студентами першоджерел та іншої літератури, а також формують уважне ставлення до

лекційного курсу; закріплюють знання, здобуті при прослуховуванні лекції і під час самостійної роботи над літературою; розширюють ерудицію завдяки виступам товаришів і викладача на занятті; допомагають студентам перевірити правильність раніше здобутих знань, виділити в них найважливіше, суттєве; сприяють перетворенню знань на тверді особисті переконання, розвіюють сумніви, які могли виникнути на лекціях і при вивченні літератури, що особливо добре досягається зіткненням думок, дискусіями; прищеплюють навички самостійного мислення, усного виступу з теоретичних питань, привчають вільно оперувати термінологією, основними поняттями і категоріями; дають можливість викладачу систематично контролювати рівень самостійної роботи над першоджерелами, іншим навчальним матеріалом, розвивають уважність на лекціях; допомагають вивчити думки, пізнати інтереси студентів, слугують засобом його контролю не тільки за роботою студентів, але й за власною як лектора і керівника семінару, консультанта тощо.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Форми семінарського заняття

Розгорнута бесіда. Вона передбачає підготовку студентів із кожного питання плану заняття з єдиним для всіх переліком рекомендованої обов'язкової та додаткової літератури; виступи студентів (за їхнім бажанням або за викликом викладача).

Обговорення доповідей і презентацій. Доповіді готуються студентами за запропонованою темою. Крім загальних цілей навчального процесу, мета – прищеплення студентам навичок наукової, творчої роботи, самостійності мислення, смаку до пошуку нових ідей і фактів, прикладів.

Семінар-диспут. Семінар-диспут у групі або на потоці має чимало переваг. Диспут як елемент звичайного семінару може бути викликаний викладачем під час роботи або ж заздалегідь планується ним. Полеміка виникає навіть стихійно. Тоді студенти розвивають у собі винахідливість,

швидкість розумової реакції і, головне, поглиблюють світогляд.

Семінар-пресконференція. Семінар-пресконференція – один із різновидів доповідей. З усіх пунктів плану семінару викладач доручає студентам (одному або кільком) підготувати стислі доповіді.

Колоквіуми-співбесіди викладача зі студентами зазвичай проводяться для з'ясування знань з тієї чи іншої теми курсу, їх розширення. Нерідко їх організовують у додаткові години для тих, хто не виявив активності на семінарах. Зазвичай колоквіуми проводяться в години семінарських занять.

Коментоване читання, вправи на самостійність мислення, письмова (контрольна) робота, семінар-колоквіум та інші.

З усіх вищезгаданих форм найчастіше використовувані такі:

1. Обговорення доповідей і проєктів. Доцільно виносити на обговорення не більше 2–3 доповідей тривалістю 12–15 хвилин (при двогодинному семінарі). Іноді, окрім доповідачів, з ініціативи викладача або ж за бажанням самих студентів призначаються співдоповідачі й опоненти.

2. Розгорнута бесіда дає змогу залучити до обговорення питань найбільшу кількість студентів, зрозуміло, що при використанні всіх засобів їх активізації: постановки добре продуманих, чітко сформульованих додаткових запитань до доповідача і всієї групи, вмілої концентрації уваги студентів на сильних і слабких сторонах виступів студентів, своєчасному акцентуванні інтересу на нових моментах, які розкриваються в процесі роботи тощо. Розгорнута бесіда передбачає також заздалегідь заплановані виступи окремих студентів з деяких додаткових запитань. Але подібні повідомлення – не основа для обговорення, а лише доповнення виступів, які вже відбулися.

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи, тільки у робочі дні. Консультування з викладачем в стінах вишу відбуваються у визначені дні та години.

Форми контролю

- поточний;
- підсумковий модульний;

Оцінювання знань студентів в університеті здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (СКТС –А, В, С, D, E, FХ, F).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті, за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти зі зазначеної теми (зокрема, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ або виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно виконано усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації,

	допускаються окремі неточності та незначні помилки. Правильно виконано більшість тестових завдань.
3	Загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування й аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно виконано половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів і письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно виконано меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно виконано тільки окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань і практичних завдань. Не виконано жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

2 бали отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, які не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, котрий доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до доповідача суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до доповідача вимагають додаткової інформації з основних проблем теми, яка розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються за темою та аргументовано висловлюють власні думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Підсумковий модульний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Критерії підсумкового модульного оцінювання знань студентів

Письмова контрольна робота або тестування	Критерії оцінювання
25 – 30	Повністю володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко і всебічно розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову

	літературу. Правильно виконано усі тестові завдання.
20 – 24	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів і письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини і аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно виконано більшість тестових завдань.
15 – 20	Загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно виконано половину тестових завдань.
7 – 15	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно виконано меншість тестових завдань.
1 – 6	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно виконано тільки окремі тестові завдання.

0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.
---	--

Змістовий модуль 1

Тема 1.1. Еволюція підходів до охорони архітектурної спадщини

План

1. Визначити основні етапи розвитку концепцій охорони спадщини.
2. Ознайомитися з документами ЮНЕСКО, ІКОМОС та інших міжнародних організацій.
3. Проаналізувати зміни у ставленні до охорони архітектури з ХІХ століття до сучасності.

Мета:

1. Дослідити історичний розвиток підходів до збереження культурної спадщини.
2. Ознайомитися з ключовими хартіями та міжнародними документами у сфері охорони спадщини.

Використана література

Основна

1. Ruskin J. The Seven Lamps of Architecture (1849).
2. UNESCO Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972).
3. ICOMOS Venice Charter (1964).
4. Jokilehto J. A History of Architectural Conservation (1999)

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія

- архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Viollet-le-Duc E. The Principles of Architectural Restoration (1854).

Контрольні запитання та завдання

1. Як змінився підхід до реставрації від Ренесансу до сучасності?
2. Які документи ЮНЕСКО та ICOMOS визначають сьгоднішні стандарти реставрації?
3. Чи можливе поєднання сучасної архітектури з охороною історичної спадщини?

Тема 1.2. Виклики в імплементації міжнародних стандартів

План

1. Визначити, які міжнародні стандарти найчастіше стикаються з труднощами імплементації.
2. Проаналізувати кейси країн, які змінювали стандарти ЮНЕСКО під свої потреби.
3. Оцінити роль місцевих громад та політики у реалізації програм охорони спадщини.

Мета:

1. Дослідити проблеми, які виникають при впровадженні міжнародних стандартів охорони спадщини.
2. Ознайомитися з випадками, коли локальні умови ускладнюють застосування глобальних принципів.

Використана література

Основна

1. UNESCO World Heritage Operational Guidelines (2021).
2. ICOMOS The Valletta Principles for the Safeguarding and Management of Historic Cities (2011).
3. UN-Habitat Planning Sustainable Cities (2010).
4. Fainstein S. The Just City (2010)

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Петрів О.В. Історія архітектури: Підручник. Львів: Магнолія 2006, 209с.
3. Rodwell D. Conservation and Sustainability in Historic Cities (2007).

Контрольні запитання та завдання

1. Чому міжнародні принципи реставрації не завжди працюють в окремих країнах?
2. Як знайти баланс між збереженням спадщини та розвитком міст?
3. Які країни успішно адаптували міжнародні норми до національного контексту?

Тема 1.3. Знищення культурних пам'яток та міжнародна відповідальність (Гаазька конвенція 1954 р.)

План

1. Визначити правові механізми захисту культурної спадщини у воєнний час.
2. Ознайомитися з міжнародними прецедентами руйнування та відновлення спадщини.
3. Дослідити роль ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних структур у притягненні до відповідальності за знищення пам'яток.

Мета:

1. Ознайомитися з міжнародними механізмами захисту культурної спадщини під час збройних конфліктів.
2. Дослідити, як працює Гаазька конвенція 1954 р. у сучасних умовах.

Використана література

Основна

1. UNESCO Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (1954).
2. ICRC Protecting Cultural Property in Armed Conflict (2016).
3. O'Keefe R. The Protection of Cultural Property in Armed Conflict (2006).
4. UN-Habitat Rebuilding for Peace: Post-Conflict Reconstruction Strategies (2019).

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Silverman H. Cultural Heritage and Mass Atrocities (2020)

Контрольні запитання та завдання

1. Які механізми захисту спадщини передбачає Гаазька конвенція?
2. Які приклади знищення культурних пам'яток під час конфліктів (Сирія, Ірак, Україна)?
3. Чи можливо притягнути до відповідальності винуватців руйнування спадщини?

Тема 1.4. Адаптація об'єктів спадщини для сучасних потреб

План

1. Визначити ключові принципи адаптивного повторного використання.
2. Проаналізувати, які виклики виникають при зміні функції історичних будівель.
3. Ознайомитися з міжнародними стандартами інтеграції нових функцій в історичну архітектуру.

Мета:

1. Дослідити стратегії адаптації історичних будівель без втрати їхньої автентичності.
2. Ознайомитися з успішними прикладами ревіталізації пам'яток.

Використана література**Основна**

1. UNESCO Historic Urban Landscape Approach (2011).
2. ICOMOS Principles for the Conservation of Historic Timber Buildings (1999).
3. Rodwell D. Conservation and Sustainability in Historic Cities (2007).
4. Bullen P., Love P. Adaptive Reuse of Buildings: A Sustainability Assessment (2011).

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Jokilehto J. A History of Architectural Conservation (1999)

Контрольні запитання та завдання

1. Чи можлива адаптація історичних об'єктів без втрати їхньої автентичності?
2. Які приклади успішної ревіталізації культурної спадщини у світі?
3. Як поєднати охорону спадщини з потребами сучасного містобудування?

Тема 1.5. Фінансування реставрації: міжнародні гранти, меценатство, державні програми**План**

1. Визначити, які міжнародні програми та фонди підтримують реставраційні проєкти.
2. Проаналізувати різницю між державним та приватним

фінансуванням.

3. Дослідити приклади успішного залучення меценатів у сферу охорони спадщини.

Мета:

1. Ознайомитися з міжнародними та національними механізмами фінансування реставрації.
2. Дослідити роль меценатства та благодійних фондів у збереженні спадщини.

Використана література

Основна

1. UNESCO World Heritage Fund.
2. European Union Creative Europe Programme for Cultural Heritage.
3. UN-Habitat Financing Sustainable Heritage Conservation (2020).
4. ICOMOS Economic Perspectives on Cultural Heritage (2015)

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Getty Foundation Keeping It Modern Initiative.

Контрольні запитання та завдання

1. Які міжнародні фонди підтримують реставраційні проєкти?
2. Чи можлива повна фінансова незалежність пам'яток спадщини через меценатство?
3. Як заохочувати приватний сектор до участі у збереженні культурної спадщини?

Змістовий модуль 2

Тема 2.1. Політика ЮНЕСКО щодо регулювання туристичних потоків

План

1. Визначити, як туризм впливає на культурну спадщину.
2. Ознайомитися з інструментами ЮНЕСКО для управління туристичними потоками.
3. Проаналізувати успішні приклади регулювання туризму в історичних містах.

Мета:

1. Ознайомитися з політикою ЮНЕСКО щодо управління туризмом у пам'ятках спадщини.
2. Дослідити методи мінімізації негативного впливу масового туризму.

Використана література

Основна

1. UNESCO World Heritage and Sustainable Tourism Programme.
2. ICOMOS International Cultural Tourism Charter (1999).
3. UNWTO Managing Tourism Growth in Historic Towns (2019).
4. Richards G. Cultural Tourism: Global and Local Perspectives (2007)

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. MacCannell D. The Tourist: A New Theory of the Leisure Class (1976)

Контрольні запитання та завдання

1. Як ЮНЕСКО регулює масовий туризм у культурних пам'ятках?
2. Які приклади успішного обмеження туристичних потоків у

світі?

3. Чи можна знайти баланс між збереженням спадщини та економічною вигодою туризму?

Тема 2.2. Використання штучного інтелекту у збереженні архітектури

План

1. Визначити основні напрямки використання ШІ у сфері реставрації.
2. Ознайомитися з міжнародними кейсами цифрової реконструкції втрачених пам'яток.
3. Оцінити переваги та ризики використання штучного інтелекту у дослідженнях архітектури.

Мета:

1. Дослідити, як ШІ змінює підходи до архітектурної реставрації та збереження спадщини.
2. Ознайомитися з прикладами автоматизованого 3D-сканування, віртуальної реконструкції та аналізу історичних даних.

Використана література

Основна

1. UNESCO Digital Heritage Preservation Policy (2021).
2. ICOMOS Principles for the Documentation of Heritage Sites (1996).
3. Apollonio F. 3D Recording and Modelling in Cultural Heritage (2018).
4. Kiilerich B. Reconstructing the Past: Virtual Heritage and Digital Conservation (2020).
5. Liestol G. Augmented Reality and the Interpretation of Cultural Heritage (2022)

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія

- архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Liestol G. Augmented Reality and the Interpretation of Cultural Heritage (2022).

Контрольні запитання та завдання

1. Чи може ІІІ замінити традиційні методи реставрації?
2. Які технології використовуються для цифрового збереження спадщини?
3. Чи можливо створити «цифровий архів» усіх історичних пам'яток світу?

Тема 2.3. Зелені технології у реставрації

План

1. Визначити, як використання екологічно чистих матеріалів впливає на реставрацію.
2. Ознайомитися з концепцією енергоефективної реставрації та її викликами.
3. Проаналізувати успішні кейси сталого підходу до відновлення архітектурної спадщини.

Мета:

1. Ознайомитися з екологічними підходами до збереження та реставрації історичних будівель.
2. Дослідити сучасні «зелені» методи в реставрації та їхню ефективність.

Використана література

Основна

1. UNESCO Sustainable Heritage and Green Conservation Strategies (2020).
2. ICOMOS Principles for Energy Efficiency in Heritage Buildings (2011).
3. Wilson A. Your Green Home: A Guide to Planning a Healthy, Environmentally Friendly New Home (2006).

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Banham R. The Architecture of the Well-Tempered Environment (1969)
3. Vale B., Vale R. Green Architecture: Design for a Sustainable Future (1991).

Контрольні запитання та завдання

1. Чи можливо повернути місту його ідентичність після руйнування?
2. Які методи відновлення об'єктів спадщини використовували в Боснії, Сирії, Україні?
3. Яку роль у процесі відіграють міжнародні організації та місцеві громади?

Тема 2.4. Чому модернізм та бруталізм стають частиною світової спадщини

План

1. Визначити, чому модерністська архітектура була недооціненою в минулому.
2. Ознайомитися з процесом включення модерністських будівель до списку спадщини ЮНЕСКО.
3. Дослідити, які виклики виникають при реставрації бруталізму.

Мета:

1. Дослідити, чому архітектурні об'єкти модернізму та бруталізму починають визнаватися цінною культурною спадщиною.
2. Ознайомитися з прикладами реставрації модерністських пам'яток у світі.

Використана література

Основна

1. UNESCO Modern Heritage Programme.
2. ICOMOS The Heritage of Modern Movement (1996).
3. Goldhagen S. Brutalism and the Post-War City (2018).
4. Rohan T. The Architecture of Paul Rudolph (2014).

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Петрів О.В. Історія архітектури: Підручник. Львів: Магнолія 2006, 209с.
3. Frampton K. Modern Architecture: A Critical History (1980).

Контрольні запитання та завдання

1. Чому модерністська архітектура довго не сприймалася як культурна спадщина?
2. Які модерністські об'єкти вже мають статус всесвітньої спадщини ЮНЕСКО?
3. Як можна зберегти архітектуру бруталізму без втрати її матеріальної автентичності?

Тема 2.5. Як змінюється підхід до реставрації у XXI столітті

План

1. Визначити ключові інновації у сфері реставрації у XXI столітті.
2. Ознайомитися з міжнародними прикладами застосування нових технологій у реставрації.
3. Проаналізувати, як змінюється ставлення до консервації та відновлення пам'яток.

Мета:

1. Ознайомитися з новими методами та технологіями реставрації, які з'явилися у XXI столітті.

2. Дослідити, як цифрові технології, екологічні матеріали та партисипативне проектування змінюють підходи до відновлення спадщини.

Використана література

Основна

1. UNESCO Digital Heritage Preservation Policy (2021).
2. ICOMOS Principles for the Documentation of Heritage Sites (1996).
3. Apollonio F. 3D Recording and Modelling in Cultural Heritage (2018).
4. Kiilerich B. Reconstructing the Past: Virtual Heritage and Digital Conservation (2020).

Допоміжна

1. Гетун Г. В., Віроцький В. М., Плоский В. О.: в 5-ти кн. Кн. 5: Архітектура будівель та споруд. Книга 3: Історія архітектури і містобудування: підручник / За ред. Гетун Г. В. Кам'янець-Подільський: Рута, 2016 р. 713 с.
2. Liestol G. Augmented Reality and the Interpretation of Cultural Heritage (2022).

Контрольні запитання та завдання

1. Які нові технології змінюють підхід до реставрації у XXI столітті?
2. Як цифрові інструменти (VR, 3D-сканування) впливають на процес відновлення спадщини?
3. Чи може реставрація бути повністю екологічною та технологічно нейтральною?

Навчальне видання

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОХОРОНИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА
МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ**

*Методичні рекомендації до семінарських занять
для студентів V-VI курсів спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»*

*Укладач: **Баланюк** Юліана Сергіївна*